

Måler gymnasiekarakterer det samme eller forskellige kompetencer?

Et af de forslag, der med jævne mellemrum fremføres i debatten om optagesystemet, er, at man i højere grad burde anvende karakterer i specifikke fag og til gengæld mindske betydningen af gennemsnittet. Det opfattes ofte som mere retfærdigt, fordi flere studerende vil blive optaget, på baggrund af hvad de er gode til, og ikke på baggrund af deres gennemsnitlige evner i mange forskellige fag. Dette antages også ofte at kunne skabe et bedre match mellem ansøgere og uddannelser på baggrund af en antagelse om, at forskellige typer af uddannelser kræver forskellige evner. Potentialet i en sådan ændring af optagesystemet afhænger dog af, i hvilken grad karakterer i forskellige gymnasiale fag rent faktisk måler forskellige kompetencer. Det ser dette notat nærmere på.

Tidligere analyser har peget på, at det overordnede karaktergennemsnit fra gymnasiale uddannelser er et stærkt redskab til at forudsige de studerendes succes på universitetet. Dette udelukker dog ikke, at en øget brug af karakterer fra specifikke fag potentielt kunne forbedre optagelsen. Analyserne bygger på en totalundersøgelse af alle med en STX-eksamen, som blev optaget på en universitetsbacheloruddannelse i perioden 2004-2010. Det er altså kun STX-elever, der senere er kommet ind på en universitetsuddannelse, der indgår i analysen.¹

Overordnet set indikerer resultaterne, at karaktererne fra specifikke gymnasiefag i stor udstrækning måler én generel egenskab hos eleverne. Gennemsnitligt set er der altså en stærk tendens til, at elever, der opnår høje karakterer i ét fag, også opnår høje karakterer i andre fag. Dette bygger på en række faktoranalyser, der samlet set viser, at langt hovedparten af variationen i, hvilke karakterer gymnasieeleverne opnår, kan tilskrives én faktor. Substantielt er det oplagt at fortolke dette således, at det mest afgørende for, hvilke karakterer de studerende opnår i gymnasiet, er deres generelle studiekompetence. Resultaterne indikerer dermed også, at det generelle karaktergennemsnit overordnet set er at foretrække frem for karakterer i specifikke fag, eftersom gennemsnittet i højere grad end karakterer i specifikke fag må forventes at afspejle den generelle studiekompetence.

I tillæg til dette viser analysen, at selvom der kun er én dominerende faktor, som afspejler en generel studiekompetence, og som er den vigtige for, hvordan man klarer sig, så kan der herudover identificeres én ekstra faktor i den matematiske profil og i den samfundsvidenskabelige profil samt to ekstra faktorer i de sproglige profiler. Med andre ord har den generelle studiekompetence størst betydning for, hvilke karakterer man generelt opnår, men der er også en mindre, supplerende betydning af særligt matematiske kompetencer i forbindelse med naturvidenskabelige fag – og tilsvarende en mindre, supplerende betydning af særligt sproglige kompetencer i forbindelse med sproglige fag. Analyserne indikerer dermed også, at der kan være et potentiale i at anvende karakterer i specifikke fag som supplement til karaktergennemsnittet.

¹ Resultaterne i analysen kan derfor ikke generaliseres til hele populationen af gymnasieelever.

Generelle studiekompetencer samt matematiske og sproglige kompetencers betydning

Analysen viser, at der er en række samfundsfaglige og humanistiske fag, der primært måler de studerendes generelle studiekompetencer. I fag som samfundsfag, oldtidskundskab, religion og historie er det altså i høj grad elevernes generelle studiekompetencer, der har betydning for, hvilke karakterer de opnår i fagene.

På baggrund af analyserne ser det ligeledes ud til at være elevernes generelle studiekompetence, der har størst betydning for, hvilke karakterer de opnår i naturvidenskabelige fag. Her har deres matematiske kompetencer dog ekstra, selvstændig betydning. Analyserne viser altså, at det ikke kun er en generel studiekompetence, der har betydning for, hvordan eleverne klarer sig i de naturvidenskabelige fag, men også deres matematiske kompetencer.

Tilsvarende er det også de generelle studiekompetencer, der ser ud til at have størst betydning for, hvordan eleverne klarer sig i de sproglige fag. Men ikke udelukkende – de sproglige kompetencer betyder noget ekstra i denne sammenhæng.

For mange vil dette formentlig ikke være overraskende. Det mest overraskende ved analyserne er da heller ikke, at det kan påvises, at henholdsvis sproglige og matematiske kompetencer har betydning. Det overraskende er nærmere, hvor stor betydning de generelle studiekompetencer på baggrund af analyserne ser ud til at have. Eller sagt på en anden måde: i hvor høj grad karakterer i forskellige fag ser ud til at måle det samme.

Samlet set tyder resultaterne på, at karaktergennemsnittet fra gymnasiale uddannelser, som mål for generel studiekompetence, indfanger det væsentligste af den information, som rummes i gymnasiekarakterer. Det bakker op om anvendelsen af karaktergennemsnittet som det dominerende kriterium ved optagelse på grundlag af karakterer.
